

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ**

ВИПУСКНА РОБОТА

на тему:

**Інноваційні педагогічні технології у навчальному процесі з підвищення
кваліфікації у сфері цивільного захисту**

слухача з короткострокового підвищення кваліфікації з питань цивільного захисту
майстра виробничого навчання Лисичанських міських курсів 3 категорії
навчально-методичного центру цивільного захисту та
безпеки життєдіяльності Луганської області
Гальченко Аліни Олексіївни

Перевірив:

(посада, вчений ступінь (звання), прізвище, ініціали)

КИЇВ 2017
ЗМІСТ

Вступ	3
1. Сутність педагогічних інновацій	5
2. Інтерактивні методи навчання	7
3. Висновки	20
Список використаних джерел	21

ВСТУП

Розвиток науки і техніки завжди диктував появу новітніх технологій у різних сферах людської діяльності. Особливо активно цей процес відбувається в навчальних закладах. І науковці, і педагоги-практики однозначно визнають наявність у сучасному суспільстві та освітній системі якісно нових проблем, що не можуть бути вирішені на основі існуючих традиційних підходів та методів.

На межі XX – XXI століть навчання дорослих стало новою педагогічною реальністю як в усьому світі, так і в нашій державі. Освіта дорослих виступає як одна з актуальних теоретичних і практичних проблем.

Існуючи понад півстоліття, освіта дорослих, на сьогоднішній день має безліч проблем. Дорослих практично навчають тими ж методами, прийомами, що й школярів або студентів, не враховуючи особливостей їх психоемоційної, пізнавальної сфер.

Перші теоретичні розробки проблематики освіти дорослих з'явилися у 30-і роки XX століття. Головний висновок теоретиків полягає в тому, що дорослих можна і потрібно навчати і цей процес повинен бути неперервним.

На це і спрямована сучасна педагогічна наука - **Андрагогіка** (від гр. *aner, andros* - Дорослий чоловік, зрілий чоловік + *ago* - веду): галузь педагогічної науки, що розкриває теоретичні та практичні проблеми навчання дорослої людини.

Основне положення андрагогіки, на відміну від традиційної педагогіки, полягає в тому, що провідну роль в процесі навчання відіграє не той хто навчає, а той, кого навчають.

Функцією педагога в цьому випадку є надання допомоги тому хто навчається у виявленні, систематизації, формалізації особистого досвіду останнього, коригування та поповнення його знань. У цьому випадку відбувається зміна пріоритетності методів навчання.

Андрогогіка замість лекційних переважно передбачає практичні заняття, дискусії, ділові ігри, вирішення конкретних виробничих завдань і проблем. Крім того, змінюється підхід до отримання теоретичних знань.

Як негативне явище слід зазначити, що процеси сприйняття, запам'ятовування, мислення у дорослої людини протікають не настільки продуктивно, як у дитини або підлітка. У зв'язку з цим першорядну важливість набувають методологія, методи, способи навчання.

Оскільки, навчально-методичні центри цивільного захисту та безпеки життєдіяльності здійснюють навчання дорослих, тому дана проблема є дуже актуальною.

Підвищення кваліфікації у сфері цивільного захисту керівних, управлінських кадрів і фахівців для потреб центральних та місцевих органів влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій також відіграє ключову роль у загальній системі підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях.

Чинним законодавством встановлено, що громадяни України зобов'язані вивчати основні способи і правила захисту від наслідків НС.

Протягом останніх років ростуть вимоги до рівня проведення функціональних занять з дорослою аудиторією. Виріс рівень освіти та загального розвитку слухачів курсів з підвищення кваліфікації у сфері цивільного захисту, що робить необхідним використання нових інтерактивних методів проведення занять як викладачами, так і майстрами виробничого навчання. Знання, отримані на курсах, повинні носити більш практичний характер, наближений до вирішення конкретних питань у різноманітних надзвичайних ситуаціях, прийняття рішень щодо подолання тієї чи іншої проблеми.

Підвищення ефективності навчального процесу з функціонального навчання у навчально-методичних центрах цивільного захисту та безпеки життєдіяльності безпосередньо залежить від удосконалення технологій навчання.

2. Сутність педагогічних інновацій

Останнім часом в педагогічній літературі часто зустрічаються поняття «новація», або новий спосіб та «інновація», нововведення.

Новація – це сам засіб (новий метод, методика, технологія, програма тощо), а інновація – це процес його освоєння.

Інновації в освіті є закономірним явищем, динамічним за характером і розвивальним за результатами, їх запровадження дозволяє вирішити суперечності між традиційною системою і потребами в якісно новій освіті.

Слово інновація має латинське походження і в перекладі означає оновлення, зміну, введення нового. У педагогічній інтерпретації інновація означає нововведення, що поліпшує хід і результати навчального процесу. Інновацію можна розглядати як процес (масштабну або часткову зміну системи і відповідну діяльність) і продукт (результат) цієї діяльності. Таким чином, інноваційні педагогічні технології як процес - це «цілеспрямоване, систематичне й послідовне впровадження в практику оригінальних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний навчальний процес від визначення його мети до очікуваних результатів».

Сутнісною ознакою інновації є її здатність впливати на загальний рівень професійної діяльності педагога.

Інновації в освіті – це процес творення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних технологій.

Інноваційні освітні технології – це сукупність взаємопов'язаних елементів: змісту, методів, прийомів і форм навчальної діяльності. Результатом її впровадження є суттєве підвищення ефективності навчального процесу.

Однак для інноваційних процесів існують реальні бар'єри. Можливо виділити такі з них:

- консерватизм;

- сліпе слідування традиції по типу: "У нас і так все добре";
- несприятливі соціально-психологічні умови конкретного освітнього закладу тощо.

Сучасна психолого-педагогічна наука та практика використовують термін «інноваційна діяльність», який означає оновлення технології навчання та перебудову особистісних установок педагога.

Немає сумніву, що проблему ефективності, результативності педагогічного процесу можна розв'язати лише за умови забезпечення високої компетентності та професійної майстерності кожного педагога, його здатності до інноваційної діяльності.

Важливу роль в забезпеченні якості навчального процесу відіграє особистість педагога, вдосконалення якої – постійний процес, що включає в себе поповнення своїх знань, вдосконалення професійних навичок вироблення нових методів і способів роботи.

Впровадження інноваційних технологій вимагає від майстра виробничого навчання:

- вивчення спеціальної літератури (додатково);
- вивчення та аналізу педагогічного досвіду ("чужий" досвід майстер виробничого навчання повинен "пропустити через себе" (через свою психіку, сформовані погляди, способи діяльності тощо) і виробити свій метод, що найбільшою мірою відповідає рівню свого особистісного та професійного розвитку;
- розробки плану запровадження нових методів навчання.

Інтерактивні методи навчання на сьогодні є актуальним способом роботи майстра виробничого навчання.

Інтерактивні методи навчання, на відміну від традиційних, базуються на активній взаємодії учасників навчального процесу, при цьому основна роль надається взаємодії слухачів між собою. Такий підхід дозволяє активізувати навчальний процес, зробити його більш цікавим та менш втомлюваним для слухачів.

3. ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Слово – інтерактивний прийшло до нас з англійської і виникло від слова “інтерактив”. “Inter” – це “взаємний”, “act” – діяти. “Інтерактивний” – означає сприяти, взаємодіяти чи знаходитися в режимі бесіди. Значить інтерактивне навчання – це, перш за все, діалогове навчання, яке заперечує домінування як одного виступаючого, так і однієї думки над іншою.

Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх слухачів. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання в співпраці), де майстер виробничого навчання і слухач є рівноправними, рівнозначними суб’єктами.

Специфіка навчання дорослих висуває свої вимоги до майстра виробничого навчання та до стилю викладання ним навчального матеріалу.

Отже, майстер виробничого навчання:

- із лектора перетворюється на консультанта, інструктора, тому повинен мати не лише ґрунтовні професійні знання, а й відповідні особисті якості;
- орієнтується на діалоговий стиль спілкування зі слухачами;
- враховує попередній досвід слухачів і допомагає його використовувати;
- має бути готовим до того, що хтось зі слухачів у певному питанні виявиться компетентнішим за нього, а також враховувати побажання слухачів щодо методів навчання;
- оскільки працює з групою людей, різних за віком, рівнем освіти, досвідом тощо, повинен володіти різними педагогічними методами та прийомами, щоб забезпечити індивідуальний підхід до кожного слухача, надати йому необхідну допомогу;

- працює в одній команді з іншими педагогічними працівниками, орієнтуючись на кінцеву мету навчання.

Використання різноманітних методів навчання як способів спільної роботи викладача і слухачів дає можливість краще засвоювати знання, уміння, навички; відбувається психологічна підготовка слухачів до дій в умовах різноманітних надзвичайних ситуацій.

Важливу роль в забезпеченні якості навчального процесу відіграє особистість педагога, вдосконалення якої – постійний процес. Для педагога важливіше не тільки знати, але й уміти передати ці знання слухачам. Така передача знань можлива за умови володіння методикою навчання: вміння складне зробити простим, доступним, вміння зацікавити пропонованою інформацією.

Для навчання важливі всі рівні пізнання й усі види методик. Процес функціонального навчання має бути побудований таким чином, щоб слухач був активним його учасником, а майстер виробничого навчання, насамперед помічником, організатором навчальної діяльності. При цьому активізується спільна діяльність педагога та слухачів, спрямована на досягнення спільної мети.

Використання активних методів навчання є вкрай важливим тому, що вони мають значущий вплив на слухачів. Як стверджують педагоги та психологи, сучасному викладачу необхідно перебудувати навчальний процес так, щоб у ньому багато часу займало не пасивне сприйняття навчальної інформації в умовах «словесної сидячої педагогіки», а активна, самостійна, у тому числі активна пошукова діяльність.

Для активних методів навчання характерні зв'язок теорії з практикою, спрямованість на опанування дидактичним методом аналізу і вирішення складних проблем, атмосфера співробітництва та творчості. Майстру виробничого навчання необхідно так організувати навчальний процес на заняттях, щоб насамперед досягти позитивної мотивації до вивчення матеріалу, сформувати у слухачів уміння самостійно здобувати знання, розвивати й

удосконалювати розумові здібності. Цього можна досягти тільки тоді, коли слухачам буде зрозумілий та доступний матеріал, коли в них з'явиться постійний інтерес до навчання.

Розглянемо найефективніші інноваційні технології (методи) та форми навчання дорослих.

Використання інтерактивних технологій навчання необхідно починати поступово. Спочатку краще застосовувати прості інтерактивні технології: роботу в парах, у малих групах.

Для навчання в малих групах характерні такі ознаки:

1. Наявність у всіх її учасників спільної мети;
2. Поділ праці, функцій і обов'язків;
3. Співпраця і товариська взаємодопомога;
4. Обсяг роботи, що її виконала група, завжди більший за обсяг роботи, виконаної кожним її членом чи частиною групи зокрема.

Робота в малих групах включає в себе:

1. Оголошення теми заняття, навчальних цілей, навчальних питань. Зробити вступ до теми заняття (але не давати детальної інструкції).

2. Поділити групу слухачів на 4-5 підгруп по 4 – 6 осіб у кожній групі (більша кількість підгруп збільшує час презентації, більша кількість учасників у підгрупі обмежує можливість їх дієвої участі)

3. Коли учасники зібрались в групах:

- дати завдання, яке має виконати кожна підгрупа
- при необхідності сказати про спосіб представлення результатів роботи підгрупи;

- вказати час на виконання завдання;

- роздати матеріали, які є необхідними для виконання завдання

4. Дати сигнал початку роботи. Спостерігати за роботою підгруп, проходжуючись між столами. Старатися не вмішуватися. При необхідності дати додаткову інструкцію, дати відповідь на можливі запитання (але не оцінювати).

5. Коли всі підгрупи виконали завдання, дати сигнал закінчення роботи і попросити по черзі кожен підгрупу представити результати своєї роботи.

6. Провести коротку загальну дискусію, підсумовуючи отримані результати. Для з'ясування засвоєння слухачами отриманих знань можна провести тестування.

Поділ слухачів на групи й надання кожній із них завдання, виконання якого залежить від спільних зусиль, сприяє активному засвоєнню матеріалу. Спільні дії у малих групах, обговорення матеріалу з іншими дасть можливість краще зрозуміти, опанувати матеріал.

Проведені соціологічні дослідження різних форм і методів викладання свідчать, що при простому «прослуховуванні викладача» матеріал засвоюється слухачами на 10-15%, до того ж увага слухачів зменшується з кожною хвилиною, така форма навчання подобається тим, у кого розвинута здебільшого слухова пам'ять. А якщо слухачі самі працюють на занятті матеріал засвоюється до 70 % і вище. При цьому до роботи залучається слухова й зорова пам'ять. Тому виходить, що найефективніші методичні прийоми – ті, які спонукають до активної діяльності.

Навчання в малих групах є дуже ефективним, тому що заохочує слухачів до самостійного дослідження змісту заняття, спільного взаємного використання одне одного як джерела інформації. Слухачеві самому треба зрозуміти й засвоїти матеріал, який необхідно донести до інших. При такій формі роботи засвоюється до 80% інформації.

При розгляді спірних питань дуже доречним буде використання дискусії, обговорення.

Дискусія, обговорення – це активний метод проведення занять, покликаний мобілізувати практичні і теоретичні знання, поглиблює знання з обговорюваної проблеми та дає можливість визначити власну позицію кожному слухачеві. У процесі дискусії слухачі вільно обмінюються думками, висловлюють та захищають свою точку зору.

Роль майстра виробничого навчання полягає в тому, щоб підтримати дискусію, розкриваючи, уточнюючи ті чи інші аргументи, ставлячи додаткові запитання. Слухачі повинні не лише обґрунтувати свою позицію, а й аргументовано спростувати протилежну. Висновки слухачів бажано фіксувати на дошці.

Коли всі міркування висловлено і висновки зроблено, майстер виробничого навчання виступає із заключним словом, в якому звертає увагу на правильні твердження, аналізує та доводить помилковість інших.

Завдяки партнерському, діалоговому стилю навчання майстер виробничого навчання створює атмосферу жвавого обговорення проблеми, під час якого:

- спілкування не залишається формальним, учасники починають краще розуміти одне одного;
- розвивається взаємоповага і готовність іти назустріч;
- дискусія стає відвертішою, що сприяє швидкому вирішенню проблеми;
- значно підвищується активність і мотивація слухачів.

Метод мозкової атаки - є дуже популярним засобом навчання у дискусії, який викликає безліч ідей стосовно пояснення будь-якої теми, спонукає слухачів проявляти уяву та творчість, дає можливість їм вільно висловлювати свої думки.

Мета «Мозкового штурму» чи «мозкової атаки» в тому, щоб зібрати якомога більше ідей щодо проблеми протягом обмеженого періоду часу.

Після презентації проблеми та чіткого формулювання проблемного питання (його краще записати на дошці) запропонувати слухачам висловити ідеї, коментарі пов'язані з цією проблемою.

Записати усі пропозиції на дошці чи на великому аркуші паперу в порядку їх виголошення без зауважень, коментарів, запитань.

Звернути увагу на такі моменти.

1. Під час «висування ідей» не пропускати жодної.

2. Необхідно заохочувати всіх до висування якомога більшої кількості ідей.

Варто підтримувати й фіксувати навіть фантастичні ідеї. (Якщо під час мозкового штурму не вдасться одержати багато ідей, це може пояснюватися тим, що слухачі піддають свої ідеї цензурі — двічі подумують, перед тим як висловлять).

3. Кількість ідей заохочується. В остаточному підсумку кількість породжує якість.

4. На закінчення обговорити й оцінити запропоновані ідеї.

«Круглий стіл» - це свого роду нарада з обміну досвідом та обговорення практичних дій, досягнень і помилок. «Круглий стіл» - метод проведення занять зі слухачами, які, як правило, мають досвід практичної діяльності з обговорюваного питання. Слухачі повинні обґрунтовано сформулювати питання по темі обговорення, серйозно аргументувати підходи до їх вирішення, а також повідомити про вдалий і невдалий досвід.

Існує кілька варіантів проведення «круглого столу». Пасивний варіант краще застосовувати при відсутності попередньої підготовки слухачів. При пасивному варіанті група слухає, як кілька фахівців обговорюють тему, демонструючи професійний рівень вирішення завдань.

Інша форма пасивного варіанту – форма «чоловічої розмови». Кожен з тих, хто бере слово, говорить про своє, спільну розмову і обговорення не проводиться, а керівник заняття тільки надає слово і слухає разом з усіма.

Активний варіант «круглого столу» - обговорення, а педагог, зумівши організувати розмову «зі зворотним зв'язком», направляє його. При цьому рекомендується розбити слухачів на групи і спочатку обговорити тему в малих групах, а потім спільно. При розгляді спірних питань дуже доречним буде використання дискусії.

Доволі ефективним інтерактивним методом навчання при освоєнні проблематики цивільного захисту є організаційно - ділова гра. Вона є формою діяльності слухачів в певних змодельованих умовних ситуаціях загрози або виникнення надзвичайних ситуацій, реагування на них та ліквідації їх наслідків.

Ділова гра застосовується як метод активного навчання слухачів з метою вироблення в них навиків прийняття управлінських рішень в надзвичайних ситуаціях. Елементи ділової гри: розподіл за ролями, змагання, особливі правила тощо. Ділова гра забезпечує високий рівень наближення до реальності, пластичне відтворення ситуації. Проводиться у навчальних аудиторіях, оснащених необхідними технічними засобами навчання або у кабінеті інформаційних технологій навчання. Слухачі завчасно розподіляються на малі групи, у складі яких виконують обов'язки за різними посадами в системі цивільного захисту.

Ділова гра найбільш ефективний, але і найбільш складний із видів навчальних занять. В основному використовується для вивчення технологічних стадій підготовки та методів прийняття рішень.

Ділові ігри можуть проводитися на підставі як реальних планів реагування на надзвичайні ситуації, так і за спеціально утвореною обстановкою. Напередодні ділової гри зі слухачами проводиться консультація з орієнтування їх про схему проведення гри та матеріали, які бажано використовувати для відпрацювання навчальних питань.

Завдання на підготовку до ділової гри слухачам ставиться в перший день занять. Слухачі повинні мати наступну інформацію:

1. Характеристику об'єктів суб'єкту господарювання (на якому працюють) за напрямом цивільного захисту, а саме :
 - кількість працюючих на об'єктах СГ (кількість тих, хто навчається – для навчальних закладів, працюючого персоналу для промислових СГ);
 - кількість потенційно-небезпечних об'єктів, які знаходяться поблизу їхнього суб'єкту господарювання;

- наявність захисних споруд, їх стан, можливості, використання;
- дотримання заходів безпеки під час ліквідації наслідків НС;
- особливості експлуатації об'єктів (об'єкта).

2. В ході занять бути готовим до:

а) Відпрацювання практичних питань з організації роботи органів управління щодо:

- організації оповіщення;
- організації евакуації;
- організації робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації.

б) Прийняття рішення щодо організації робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації за вказаними ввідними (завданнями):

- аварія на потенційно-небезпечному об'єкті;
- пожежа на об'єкті;
- прояви терористичних актів (захоплення заручників, підрив будівель, тощо);
- розлив ртуті;
- в умовах повені (підтоплення території);
- іншу інформацію залежно від теми ділової гри, тощо.

Навчальна група розподіляється на малі групи до 5-6 осіб які розміщуються в аудиторії так, щоб кожна мала група працювала автономно, не заважаючи іншим. Викладач ставить перед кожними двома малими групами одне завдання, для вирішення якого необхідно підготувати і прийняти рішення. В кожній малій групі з числа слухачів визначаються керівник та експерт.

Кожна група оформлює свій варіант рішення у двох примірниках, один з яких передається іншій групі, яка працює над тим же завданням. Представлення і обговорення рішення відбувається за схемою: доповідь керівника першої групи, доповідь експерта іншої групи, якій було передане рішення, та навпаки. Основні питання для експертизи та критичного аналізу це рівень використання різноманітної інформації для аналізу ситуації, критерії для вибору способу дій

із захисту населення та визначення сил і ресурсів з ліквідації наслідків НС, правова обґрунтованість тексту рішення.

Третя і четверта малі групи можуть мати завдання, однакове з першою і другою групами, але краще, якщо вони працюватимуть над іншим завданням.

Керівник гри має посередників з числа викладацького складу, які видають групам вихідні дані, бланки завдань, довідкову інформацію, нарощують обстановку, консультують малі групи та проводять оперативну перевірку представлених рішень.

Практика курсового навчання свідчить, що ділову гру доцільно готувати і проводити при вивченні матеріалу відповідної навчальної програми постійно діючого семінару на заключному етапі навчання. Якісна підготовка і проведення ділової гри сприяє здобуттю слухачем функціональної компетентності (знань, умінь і навичок) з організації цивільного захисту відповідно до посадового призначення та з урахуванням природних і техногенно-екологічних особливостей міста, відповідного району чи суб'єкту господарювання. На таких заняттях відпрацьовуються як індивідуальні навички й дії, так і здатності й навички до командної роботи, відбувається психологічна підготовка слухачів до дій в умовах імовірних надзвичайних ситуацій.

Отже, проведення організаційно-ділової навчальної гри має велике значення для активізації навчального процесу в сфері цивільного захисту. Її використання сприяє активній участі слухачів у вивченні навчального матеріалу, відпрацюванню конкретних навичок і вмій.

Використання ситуаційних завдань – активний метод проведення заняття, при якому після ознайомлення з описом ситуації слухачі самостійно виявляють і аналізують проблему, пропонують свої ідеї та рішення.

Актуальність використання ситуаційних завдань при проведенні групових занять полягає в тому, що вони одночасно відображають не тільки практичну проблему, а й актуалізують певний комплекс знань, який необхідно засвоїти при вирішенні проблеми, а також вдало суміщають навчальну та аналітичну

діяльність, що безумовно є діяльним і ефективним в реалізації сучасних завдань системи освіти.

Суть використання ситуаційних завдань полягає у використанні конкретних випадків (ситуацій) для спільного аналізу, обговорення або вироблення рішень слухачами.

Безпосередня мета – спільними зусиллями групи слухачів проаналізувати ситуацію, яка має місце у реальному житті і розробити алгоритм дій для вирішення конкретної ситуації.

Використання ситуаційних завдань в умовах курсового навчання включає глибоке і детальне дослідження реальної або імітованої ситуації і є найбільш прийнятним. Використання цього методу дозволяє вирішити наступні навчальні цілі:

- розвиток мислення слухачів;
- застосування аналізу;
- оволодіння практичними навичками роботи з інформацією;
- структурування й ранжирування по значимості проблем;
- вироблення управлінських рішень;
- розширення комунікативної компетентності;
- формування здатності вибору оптимальних варіантів ефективної взаємодії з іншими людьми;
- підвищення мотивації до навчання.

Проблемна ситуація може бути висвітлена як при вивченні нової теми у викладенні теоретичного матеріалу, так і може використовуватися з метою закріплення отриманих знань, узагальнення та систематизації матеріалу.

Коли ситуаційні завдання майстер виробничого навчання застосовує на етапі закріплення вивченого матеріалу для узагальнення та систематизації знань, то попередньо слухачі повинні бути ознайомлені з певними теоретичними положеннями, і лиш після цього приступати до вирішення поставленої майстром проблеми. Обговорення ситуаційних завдань проводяться з усіма слухачами.

Найефективнішими і дієвими будуть ті ситуаційні завдання, що допоможуть слухачам скласти логічний ланцюжок їх розв'язання та отримати на виході розуміння розв'язки очікуваного результату. Поставлені завдання повинні бути пов'язані з реальним життям та надавати слухачам практичні уміння і навички.

Розробляючи ситуаційні завдання необхідно враховувати специфіку навчального матеріалу. З огляду на це, очевидно, що не до кожної теми можна створити ситуаційне завдання. Ситуаційна методика – потужний і ефективний, проте не універсальний інструмент навчальної технології. Ним не слід повністю замінити інші методи навчання. Ситуаційні вправи необхідно використовувати поряд із традиційними навчальними методиками.

Для відпрацювання практичних вмінь та навичок, спонукання до самостійної пошукової роботи дуже підходить метод **кейс-стаді** (англ. case-study).

Метод кейс-стаді необхідно якомога швидше впровадити в освіту дорослих, їх професійної перепідготовки, які через різні ситуації легко підключають нову систему знань до наявної. Справа в тому, що цей метод у найбільшій мірі відповідає рівню та типу підготовки дорослого, його мотивації, прагненню швидко розвинути або модернізувати знання.

Основною відмінністю кейсу від звичайного завдання є наявність кількох варіантів розв'язку та альтернативних шляхів, які до нього ведуть. Під час вирішення таких завдань слухачі вчаться використовувати теоретичні знання та набувають практичних навичок.

Застосування кейсів як форми навчання для активізації навчального процесу спрямоване на вирішення наступних завдань:

- оволодіння навичками і прийомами аналізу ситуацій зі сфери професійної діяльності;
- відпрацювання вмінь збору додаткової інформації, необхідної для конкретизації вихідної ситуації;

- придбання навичок застосування теоретичних знань для аналізу практичних проблем в ситуації невизначеності та чіткого висловлення власної точки зору в усній або письмовій формі;
- прийняття рішень з розробки плану дій, орієнтованих на досягнення кінцевого результату;
- відпрацювання вміння критично оцінювати точки зору інших і самостійно приймати рішення на основі групового обговорення;
- оволодіння умінням використовувати зворотний зв'язок і отримувати користь з своїх і чужих помилок.

Кейс є досить складним і багатоаспектним явищем. Це одночасно і вид завдання, і джерело інформації для його виконання. Щоб не втратити інтерес до розв'язання кейсу, слухачі мають спершу набути необхідних навичок і знань, інакше їхня непідготовленість та несамостійність зумовлюють не вдумливе вирішення кейсу.

Основною відмінністю кейсу від звичайного завдання є наявність кількох варіантів розв'язку та альтернативних шляхів, які до нього ведуть. Під час вирішення таких завдань слухачі вчаться використовувати теоретичні знання та набувають практичних навичок.

Під час складання кейсу треба дотримуватися певних вимог, а саме:

- кейси повинні бути правдивими, реалістичними, але не обтяженими деталями; за тематикою пов'язаними з матеріалом, що вивчається;
- кейси мають передбачати розгляд проблем, з якими зазвичай стикаються люди в конкретних умовах; матеріалом для їх створення можуть бути проблемні реальні ситуації, цікаві факти та медіа матеріали;
- кейси мають загострювати інтерес слухачів до питань, які є важливими для них, підкреслювати їх значущість та необхідність вирішення;
- кейси повинні вдосконалювати практичні навички; спрямовувати слухачів на пошук відповідних шляхів, можливих реакцій на різноманітні ситуації, на використання специфічних понять і знань, отриманих під час прослуховування програми курсу;

- кейси можуть бути представленими на паперовому носії, а також у мультимедійному або відео-форматі. Обсяг кейсів – від кількох речень до кількох сторінок;

- кейс зазвичай складається з трьох частин: вступу; основної частини (опис сутності проблеми); запитання або завдання щодо проблеми кейсу.

Оскільки загальна вимога сьогодення полягає в тому, що знання, отримані на обласних та міських курсах навчально-методичних центрів цивільного захисту та безпеки життєдіяльності, повинні носити більш практичний характер, наближений до вирішення конкретних питань у різноманітних надзвичайних ситуаціях, тому основне завдання кейсу – застосування слухачами набутих знань для розв'язання даної ситуації, формування навичок поведінки в даній надзвичайній ситуації.

Таким чином, можна зробити висновок, що використання методу кейс-стаді обумовлюється необхідною вимогою часу, дозволяє слухачам активізувати теоретичні знання на практиці, збагатити практичний досвід рішення проблем.

Приклад

Біля навчального закладу тягач попав у ДТП, в наслідок якого перекинулась цистерна з хімічно-небезпечною речовиною (аміак) для ПраТ «Азот». Черговий повідомив заступника директора з виховної роботи про різкий неприємний специфічний запах ззовні.

Завдання кейсу:

1. Що потрібно робити при можливості хімічного ураження території аміаком?
2. Яким чином здійснюється оповіщення при можливому ураженні аміаком у даному навчальному закладі?
3. Поясніть алгоритм особи, яка відповідає за евакуацію.

ВИСНОВКИ

Враховуючи вищезазначене можна визначити, що мета навчання дорослих — поглибити, осучаснити існуючі знання, сформувати навички самостійного і постійного засвоєння знань для успішного вирішення завдань щодо дій у надзвичайних ситуаціях.

Процес навчання слухачів повинен будуватися на основі сучасних освітніх технологій. Мається на увазі впровадження нових підходів до структури та змісту навчального процесу, які забезпечують досягнення максимального результату, використання оптимального набору форм, методів способів і засобів навчання.

Навчання – не автоматичне вкладання навчального матеріалу в голову слухача. Потрібна напружена розумова робота слухача та його власна активна участь у цьому процесі. Пояснення й демонстрація самі по собі ніколи не дадуть справжніх, стійких знань.

Як зробити навчальний процес цікавим, необтяжливим, максимально наближеним до природних здібностей слухача? Мабуть, однозначної відповіді нема, але, безперечно, що застосування інтерактивних технологій навчання найкращим чином сприяють вирішенню цих завдань.

Тобто, широке запровадження сучасних педагогічних технологій та активних методів у процесі навчання дорослих, сприяє підвищенню його ефективності, а відповідно, і рівня кваліфікації та професіоналізму.

Творчий пошук майстра виробничого навчання, його невпинна самоосвіта дають незаперечний педагогічний ефект в досягненні мети щодо впровадження знань з питань цивільного захисту.

Список використаних джерел

1. Кодекс цивільного захисту України.
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 жовтня 2013 р. N 819 «Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту»
3. С.І. Осипенко, А.В. Іванов Організація функціонального навчання у сфері цивільного захисту
4. О.І.Пометун, Л.В.Пироженко. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. / – К., 2004 – 192 с.
5. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. - К., 2004.
6. Андрагогіка як принцип неперервної освіти дорослих, стаття І.Цимбал